

В результаті сформувалась (особливо це стосується до села) структура населення, в якій поки-що переважають незаможні верстви, які до того ж роз'єднані між собою, та психологічно покладаються не на власні сили, а за звичкою — на допомогу і підтримку держави.

Особливістю сучасного періоду розвитку економічних відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками і сферою переробки є те, що відбувається процес первісного нагромадження капіталу не лише у сфері макроекономіки, а й у приватному секторі, що сприяє формуванню підприємств та розвитку на селі підприємництва.

Очевидно, цей процес сприятиме появі численного середнього класу високої професіональності, матеріального і фінансового достатку.

Виходячи з цього, аграрна політика країни має поєднувати в собі не тільки мотиваційний механізм активізації діяльності щодо отримання прибутків (що є переважаючим у ринковій економіці), а й витончений механізм державного регулювання продуктових підкомплексів (зокрема олієжирового), господарюючих структур, підприємницької діяльності.

УДК 351.823.1

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Л.В.Курносенко, кандидат економічних наук

Одеський регіональний інститут державного управління

*Національної Академії державного управління при Президентові
України*

В контексті сучасної парадигми сталого розвитку економіки та обмеженості ресурсів головним джерелом і однією з умов забезпечення відтворювальних процесів, зростання обсягів виробництва агропромислової продукції, підвищення її конкурентоздатності є проведення рішучих дій з боку держави в напрямку активізації впровадження моделі інноваційного розвитку АПК.

В сучасній вітчизняній науковій думці найбільш поширеною є точка зору, відповідно до якої модель інноваційного розвитку ототожнюється з науково-технічною моделлю розвитку АПК, основними складовими якої є наука, техніка та виробництво. Окремими вченими інноваційна політика та модель її реалізації розглядається в більш широкому контексті та включає не лише сфери науки і виробництва, а й сферу споживання, або комерціалізації інновацій. Так, Б.Я.Панасюк модель розвитку інноваційної діяльності, що виступає основою розвитку відповідної сфери, визначає як сукупність технологічних, виробничих і комерційних заходів [1]. П.Т.Саблук у сферу діяльності, пов'язану з інноваціями та управлінням нововведеннями, включає науку, виробництво і маркетинг [2].

Зважаючи на велику кількість елементів моделі інноваційного розвитку АПК та складність взаємозв'язків між ними, актуальними виступають питання вдосконалення організаційного механізму прискорення впровадження інновацій, забезпечення швидкого проходження новим продуктом всіх стадій інноваційного циклу — від зародження ідеї, її наукової розробки, отримання дослідних зразків, апробації, поточного виробництва і комерціалізації.

Ефективним напрямком державної аграрної інноваційної політики в даному контексті виступає підтримка та розвиток організаційно-економічних форм та способів господарювання, які б поєднували сфери фундаментальної науки, прикладних досліджень, дослідно-експериментальних розробок, а також виробництва і комерціалізації інновації, сприяли б генерації та використанню в сільськогосподарському виробництві результатів наукових досліджень.

Аналіз умов і тенденцій розвитку АПК свідчить, що державі поки що не вдається активізувати інтеграційні форми інноваційної діяльності. Незважаючи на значну науково-технічну базу, розгалужену систему науково-дослідних установ, виробничо-дослідних господарств, на сьогодні залишаються дуже низькими ступінь використання інноваційного потенціалу АПК, рівень інноваційної активності аграрних підприємств, рівень результативності впровадження інноваційних розробок у виробництво.

Так, лівова частка наукових досліджень, які проводяться науковцями Одеського державного аграрного університету (в середньо-

му за три останніх роки – 89,7%), здійснюється на ініціативній основі (табл.1). В 2001-2002 році лише трьома підприємствами Одеської області укладено договори з університетом на проведення наукових досліджень, в 2003 році їх кількість збільшилася до шести. Тобто близько 10% наукових розробок університету підтверджено запитами споживача. Невизначеність споживацького попиту на початковій стадії інноваційного процесу загострює проблему комерціалізації інновації на стадії його завершення.

Науковцями ОДАУ проводяться дослідження за напрямками, які визначені державними законодавчими актами, як пріоритетні, та результати яких мають дуже важливе значення для підвищення ефективності аграрного виробництва і переробки продукції. Особливої уваги заслуговує інноваційний проект “Використання французьких м’ясних генотипів свиней в системі гібридизації Одеського регіону”, який проводиться спільно з компанією “Франс-гібрид” впродовж 2002-2005рр.

Таблиця 1

Рівень забезпеченості та результативність науково-дослідної роботи

Показники	2001 р.	2002 р.	2003 р.
Загальна чисельність працівників, що беруть участь у НДР, чол.	344	362	324
Обсяг фінансування наукових досліджень, всього, тис.грн	76,85	72	72
в т.ч.: бюджетних	40	40	-
Науково-дослідних тем: всього	52	56	51
в т.ч.: пошукових та прикладних	47	51	45
державних програм	2	2	-
госпдоговірних	3	3	6
Завершено тем науково-дослідних робіт	28	29	25
Впроваджено завершених наукових розробок	19	17	15
Подано заявок на винаходи, одержано авторських свідоцтв та позитивних повідомлень про видачу свідоцтв та патентів	7	8	5

Незважаючи на вагоме значення результатів наукової роботи ВУЗу, обсяг її державного фінансування за останні роки являє дуже невелику суму, навіть з огляду на кількість досліджуваних тем. Протягом останніх років держава здійснювала підтримку науково-дослідної роботи лише за двома державними програмами, замовниками яких виступали Департамент ринків продукції рослинництва та розвитку насінництва, а також Державний департамент ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України. Але на початку 2003 року державну підтримку наукових досліджень було припинено.

Відмовляючись від бюджетного фінансування наукових досліджень, держава втрачає вагомий важелі здійснення інноваційної політики в сфері АПК, що в підсумку веде до технічного та технологічного відставання, згортання відтворювальних процесів, загальної кризи і занепаду.

За існуючого рівня забезпечення проведення наукової роботи, дуже складно впроваджувати у практику організаційні форми інноваційної діяльності, ядром яких виступають саме університети, з їх багатим науково-дослідним потенціалом.

В світі широкого розповсюдження набули бізнес-інкубатори, інкубатори технологій, інноваційні центри, науково-технологічні парки, наукові готелі, технопарки і технополіси тощо, які створюють максимально сприятливе середовище для розвитку наукомістких інноваційних продуктів та високих технологій, забезпечують поєднання науки і техніки з виробництвом.

В нашій державі такі інноваційні структури, які б активно сприяли розповсюдженню інноваційних розробок на аграрному ринку, не набули розвитку через існуючі об'єктивні та суб'єктивні чинники. На наш погляд, з метою запровадження і поширення науково-дослідних розробок в сільському господарстві необхідно відродити на госпдоговірній основі та внести відповідні зміни в установчі документи, створених ще за минулих часів, навчально-науково-виробничих комплексів (ННВК), які функціонують в кожному регіоні України. В Одеській області таке утворення існує з 1995р. і об'єднує провідні науково-дослідні установи: Одеський державний аграрний університет, Селекційно-генетичний інститут, Інститут виноградарства і виноробства ім.Гаїрова, науково-вироб-

ничі об'єднання, учбово-дослідні господарства, сільськогосподарські підприємства. Комплекс проводить активну навчальну роботу щодо підготовки кадрів в системі вищої освіти для сільського господарства, але має невичерпані можливості та перспективи в плані координації науково-дослідної роботи в аграрній сфері регіону, поширення її результатів. Організаційну структуру комплексу необхідно посилити маркетинговим відділом, фахівці якого мають проводити роботу із:

- 1) запровадження прогресивних технологій, на основі укладених договорів з підприємствами області;
- 2) створення бази даних науково-технічних розробок;
- 3) інформаційного та науково-консультаційного забезпечення інноваційного процесу;
- 4) проведення виставок наукових розробок;
- 5) моніторинг інноваційних процесів в області тощо.

В перспективі можливо створення регіональних та міжнародних мереж на базі об'єднання обласних ННВК з метою обміну інформацією і співробітництва.

Держава може активізувати створення відповідних організаційних форм шляхом встановлення норм утворення і припинення їх діяльності, пільгового режиму оподаткування підприємств і організацій, що входять до їх складу.

З метою впровадження нових технологій можуть бути використані акціонерні, державні і приватні машинно-технологічні станції (МТС), механізовані загони, прокатні пункти, які взяли б на себе не лише надання окремих технологічних послуг аграрним формуванням, а й розповсюдження нових прогресивних технологій. Тим більше, що окремі МТС займаються вирощуванням сільськогосподарських культур на великих масивах землі, взятої в довгострокову оренду. Всього в Одеській області налічується 24 МТС. Такі станції формуються, як правило, на базі переробних та обслуговуючих підприємств.

В якості загального висновку можна вказати на необхідність особливої уваги з боку держави до створення різних форм інтегрованих інноваційних організацій в аграрній сфері з метою найбільш ефективного використання сукупного науково-дослідного та

інноваційного потенціалу. Управління такими структурами є невід'ємною складовою державної аграрної інноваційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панасюк Б. Деякі підходи до прогнозування науково-технологічної та інноваційної сфер // Економіка України. – №3. – 1999. – С.6.

2. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє. Т II. Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – С.346.

УДК 631.115.1:364.05

ЩОДО РОЛІ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ФОРМУВАНЬ У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЕЛЯН

А.В.Ключник, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Розвиток соціальної сфери села — одна з найбільш гострих проблем сьогодення. І це не випадково, бо якщо раніше практично всі соціальні об'єкти сільської місцевості знаходились на балансах аграрних підприємств і утримувались саме за їх кошти, то в 1999 році вони були передані сільським радам. А це, як свідчить практика, у багатьох випадках призвело до значного погіршення стану соціального обслуговування мешканців села, а в деяких випадках — і повного його занепаду.

Між тим, ефективність основного виробництва і функціонування виробничої інфраструктури залежить від стану та розвитку внутрішньогосподарської соціальної інфраструктури кожного підприємства. Саме остання створює працівникам господарств належні умови життя, які впливають на процес виробництва та відновлення робочої сили. До таких умов належать: наявність на території підприємства їдалень, закладів побутового та медичного обслуговування, транспортування працівників до місць роботи і проживання та інші послуги. Тобто соціальна інфраструктура забезпечує надан-